

УДК 330.341.1:664

Н. Г. Мельничук,
к. е. н., доцент кафедри економічного аналізу та статистики,
Херсонський державний аграрний університет

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті дано оцінку сучасного стану інноваційної діяльності підприємств регіону. Розглянуто питання державної підтримки інноваційної діяльності та запропоновані шляхи її активізації.

In the article the estimation of the present condition of innovation activities of enterprises in the region. Were considered questions of state support of innovation activities and offered ways its activation.

*Ключові слова: інноваційна діяльність, державна інноваційна політика, інноваційний розвиток економіки.
Key words: innovation activities, state innovative politics, innovation development of economy.*

ВСТУП

У ринкових умовах господарювання інноваційні процеси в розвитку економіки будь-якої галузі народного господарства мають вирішальне значення. Маючи в достатній кількості природно-сировинні ресурси, протягом тривалого часу економіка розвивалася переважно за рахунок екстенсивних факторів, тобто постійного зростаючого обсягу суспільних ресурсів основних виробничих фондів, чисельності виробничого персоналу. Та з часом екстенсивні фактори вичерпали себе, а в багатьох випадках стали економічно невигідними. У зв'язку з цим розвиток сучасного виробництва і його інтенсифікація мають базуватися на нових рішеннях щодо нової техніки, технології, організаційної форми і методів господарювання. Опрацювання, прийняття та реалізація рішень такого напрямку і складають зміст інноваційних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні та практичні дослідження інноваційної діяльності підприємства висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Александрової, Л. Антонюка, Ю. Бажала, П. Бубенка, А. Гриньова, В. Гриньової, С. Ілляшенка, Т. Лепейко, Н. Маренкова, Н. Мешко, Ю. Морозова, А. Пилипенка, А. Поручника, В. Савчука, В. Семиноженка та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є опрацювання теоретичних, організаційно-економічних надбань та на цій основі розробка рекомендацій щодо подальшого покращення інноваційної діяльності промислових підприємств у взаємозв'язку з циклічним розвитком економіки. Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України та Головного управління статистики в Херсонській області, дані річних звітів промислових підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Україна продовжує розвиватися як країна з високою часткою сировинних галузей промисловості, де переважає сфера низького наукоємного матеріального виробництва. Рівень розвитку залежить від розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій є головним чинником успіху підприємств, який впливає і на рівень розвитку країни загалом.

Сьогодні інноваційний розвиток економіки входить до числа головних державних пріоритетів внутрішньої політики країни.

Результати інноваційного розвитку і національної економіки в цілому залежить від загальної державної інноваційної політики, ступеня накопичення наукового і науково-технічного потенціалу, розвитку національної інноваційної системи, безумовно від формування і використання регіональних інноваційних комплексів і стратегій (регіонального інноваційного середовища або регіональних інноваційних систем), які багато в чому визначають конкурентоспроможність підприємств промисловості, в залежності від накопичених людських, фінансових і природних ресурсів та інших показників.

Протягом 2010 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 39 підприємств області, або 17,7% загальної кількості обстежених промислових підприємств та 2,7% загальної кількості інноваційно активних промислових підприємств України (табл. 1).

Аналізуючи інноваційну діяльність підприємств за регіонами України, видно, що найбільша питома вага інноваційно активних підприємств у м. Києві (23,9% та 8,1% відповідно), найменша — у Запорізькій області (5,3% та 1,5% відповідно).

Як і в минулому році, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності були власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування становила 98,9%.

Найбільшу частку (63,6%) обсягів фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств мають підприємства харчової промисловості (рис. 1) (у % до загального обсягу фінансування).

У 2010 р. із загального числа інноваційно активних підприємств 64,1% були успішними інноваторами. Інноваційні процеси впроваджували 20,5% інноваційно активних підприємств, інноваційну продукцію — 51,3%, організаційні та маркетингові інновації по 5,1% підприємств

У 2010 р. 28,2% загальної кількості інноваційно активних промислових підприємств Херсонської області реалізували інноваційну продукцію не тільки в Україні, але і за її межами. З них 36,4% підприємств реалізували інноваційну продукцію нову для ринку, 63,6% — нову для підприємства.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції по Україні склав 7,1%, по м. Києву — 7,7%, по Херсонській області — 6,2%, по Запорізькій області — 3,1%.

Питома вага реалізованої інноваційної продукції Херсонської області у загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції в цілому по Україні становила 0,8%, у За-

порізькій області — 3,2% та 4,9% у м. Києві.

Область володіє сприятливими передумовами для розвитку науково-інноваційної діяльності, основними з них є наявність наукоємних галузей виробництва, розвиненого наукового й освітнього потенціалу, банківської системи, зв'язків із зарубіжними партнерами. Впровадження результатів наукових досліджень і розробок є запорукою інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва, підвищення рівня конкурентоспроможності економіки регіону.

У нинішній період ринкових відносин науково технічної революції інноваційні процеси стали основою розвитку будь-якої галузі не тільки народного господарства, а й підприємств різних форми власності. Вони є передумовою розвитку економіки в майбутньому.

Успішне функціонування вітчизняних промислових підприємств на сучасному рівні розвитку економіки України безпосередньо залежить від активної інноваційної діяльності, яка максимально використовує умови, створені зовнішнім середовищем, та можливості, що існують у внутрішньому середовищі підприємства. Особливого значення для створення сприятливих умов розвитку інноваційної економіки в Україні набуває врахування впливу однієї з найвагоміших складових зовнішнього середовища підприємства економічних циклів. Вирішення цього завдання потребує розробки науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності, яке враховує циклічний розвиток середовища.

Сьогодні серед розвинених країн немає такої, де держава тими чи іншими методами не прагнула б сприяти інноваційному процесу. Аналізуючи державну політику розвинених країн щодо підтримки інновацій за ступенем державного регулювання, можна виділити два полюси. На одному знаходяться США та Велика Британія, де держава найменше втручається в економіку, зокрема й в інноваційну діяльність, на іншому — Франція та Японія, в яких держава найбільш активно підтримує інноваційний процес всіма можливими методами.

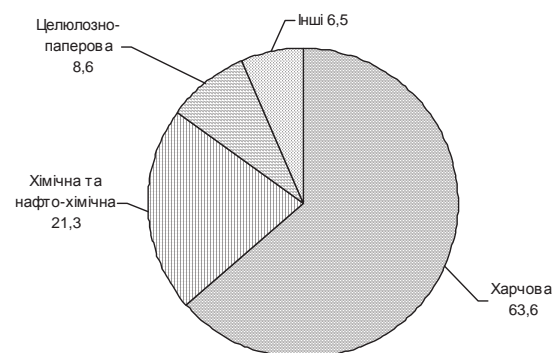
Основним завданням державної інноваційної політики мають бути заходи, спрямовані на створення умов для органічного поєднання науково-технологічного і підприємницького середовища. Держава має посилити пряму підтримку інноваційного процесу у вигляді сприяння створенню інноваційної інфраструктури, становленню науково-виробничих об'єднань тощо, але лише істотні нововведення держава повинна заохочувати фінансово, наприклад, через пільгове оподаткування або за рахунок бюджетних асигнувань. Такий підхід дасть змогу не розпилювати державні кошти на підтримку малоперспективних нововведень і сприятиме інноваціям, спрямованим на економічний прорив і забезпечення стійкого зростання. Ринкових механізмів на сучасному етапі буде недостатньо для помітної інтенсифікації інноваційного процесу в Україні.

ВИСНОВКИ

В умовах гострої конкурентної боротьби на міжнародному ринку товарів промислового виробництва та стрімкого розвитку науково-технічного прогресу одним із найбільш ефективних шляхів виходу країни з кризи є активізація інноваційної діяльності, яка неможлива без активної державної

Таблиця 1. Основні показники технологічних інновацій промислових підприємств Херсонської області

	2010 рік	2009 рік	2010 рік у % до 2009 року
Кількість обстежених промислових підприємств, од.	220	230	95,6
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, од.	39	28	139,3
Загальна сума витрат на технологічні інновації, тис. грн.	49469,9	90048,2	54,9
Кількість підприємств, які впроваджували:			
- інноваційну продукцію;	20	16	125,0
- інноваційні процеси;	8	5	160,0
Кількість підприємств, які придбали нові технології, од.	—	5	—
Обсяг фінансування технологічних інновацій, тис. грн.	49469,9	90048,2	54,9
Впроваджено інноваційних видів продукції, од.	71	112	63,4
Впроваджено нових технологічних процесів, од.	17	18	94,4
з них маловідходних, ресурсозберігаючих	5	9	55,6
Придбано нових технологій, од.	—	22	—
Обсяг реалізованої інноваційної продукції підприємств, тис. грн.	476055,1	257995,7	184,5

Рис. 1. Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств

підтримки. Тому першочерговим завданням, яке повинно стояти перед урядом нашої країни, є розробка та впровадження ефективної, стимулюючої політики у сфері інновацій та підвищення інноваційної активності підприємств реального сектору економіки. Разом з тим, необхідно вирішити цілу низку проблем становлення інноваційного сектора, основними серед яких є: комерціалізація інноваційної продукції, надвисокі ризики інноваційної діяльності, відсутність сприятливого інвестиційного клімату в сфері інновацій, нецільове та неефективне використання фінансових ресурсів, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності, спекулятивне використання державних грантів та пільг.

Література:

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 440 с.
  2. Василенко В.О. Теорія та парктика розробки управлінських рішень: навчальний посібник. — Київ: ЦУЛ, 2002. — 420 с.
  3. Ганущак Л.М. Шляхи використання зарубіжного досвіду управління інноваційним потенціалом підприємств в Україні // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — №4(58). — С. 135—142.
  4. Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — №8 (74). — С. 107—115.
  5. Морозов Ю.П. Інноваційний менеджмент: учеб. пособие. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 446 с.
  6. Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного та соціального розвитку на сучасному етапі // Економіка України. — 2004. — №4. — С. 65—71.
- Стаття надійшла до редакції 05.05.2011 р.